Archetype

Η Αρχιτεκτονική των Αισθήσεων: Ο Wim Wenders σκηνοθετεί τη Φαινομενολογία του Peter Zumthor στο «From Inside Out»

Χριστίνα Ιωακειμίδου - 17/11/2026

Η κινηματογραφική βίωση των έργων του μεγάλου Ελβετού αρχιτέκτονα δια χειρός Wenders

Εικόνα Εξωφύλλου: onassiswebdata.net

Η συνάντηση του κινηματογράφου με την Αρχιτεκτονική δεν αποτελεί απλώς ένα ευκαιριακό ή επιφανειακό συμβάν στην ιστορία των τεχνών. Φυσικά, ούτε η αρχιτεκτονική σύνθεση «αγκαλιάζει» την πλοκή στο κινηματογραφικό πανί, λειτουργώντας απλώς ως ένα σκηνικό. Από το Metropolis του Fritz Lang (1927) μέχρι

το ντοκιμαντέρ Citizen Jane: Battle for the City του Matt Tyrnauer (2016), ο αρχιτεκτονικός και ο αστικός σχεδιασμός φαίνεται ότι συνεργάζονται άψογα στη μεγάλη οθόνη. Άλλωστε, στην πραγματικότητα πρόκειται για μια βαθιά συγγένεια, καθώς και οι δύο τέχνες οργανώνουν το πέρασμα του χρόνου, τη ροή του φωτός, την κίνηση του σώματος και την αίσθηση του ορίου. Ωστόσο, σπάνια δύο δημιουργοί μοιράζονται μια τόσο εσωτερική, σχεδόν μυστικιστική συγγένεια όσο ο Γερμανός σκηνοθέτης Wim Wenders και ο Ελβετός αρχιτέκτονας Peter Zumthor, ο οποίος τιμήθηκε και με το διεθνές Βραβείο Pritzker το 2009. Στο ντοκιμαντέρ «From Inside Out: The Architecture of Peter Zumthor» –που πρωτοπαρουσιάστηκε στο φετινό Φεστιβάλ Κινηματογράφου της Βενετίας, και είχαμε την τύχη να παρακολουθήσουμε και στο Filmfest Hamburg– ο Wenders δεν επιχειρεί μια τυπική βιογραφική καταγραφή ούτε μια ακαδημαϊκή παρουσίαση κτιριακών όγκων. Αντίθετα, συγκροτεί μια εκ βαθέων σωματική κινηματογραφική εμπειρία, που διερευνά το πώς ο **δομημένος χώρος** διαμορφώνει την ανθρώπινη αντίληψη, τη συλλογική μνήμη και τη συναισθηματική κατάσταση του ατόμου.

Ο Wenders, συνεχίζοντας την αισθητική και τεχνολογική αναζήτηση που εγκαινίασε με το Pina (2011) και συνέχισε στο Anselm (2023), αξιοποιεί την τρισδιάστατη κινηματογράφηση (3D) όχι ως μέσο φθηνού εντυπωσιασμού, αλλά ως αυστηρό εργαλείο απόδοσης της χωρικής εγγύτητας, του όγκου, της υλικότητας και της πλαστικότητας. Μέσα από αυτή την προσέγγιση, το ντοκιμαντέρ καταφέρνει να μεταφέρει στην κινούμενη εικόνα αυτό που ο ίδιος ο Zumthor ορίζει ως «ατμόσφαιρα»: τη συντονισμένη, σχεδόν αόρατη ποιότητα που αναδύεται όταν η ύλη, η θερμοκρασία, ο ήχος, η σκιά και η ανθρώπινη παρουσία αλληλεπιδρούν σε μια συγκεκριμένη τοπογραφική συνθήκη.

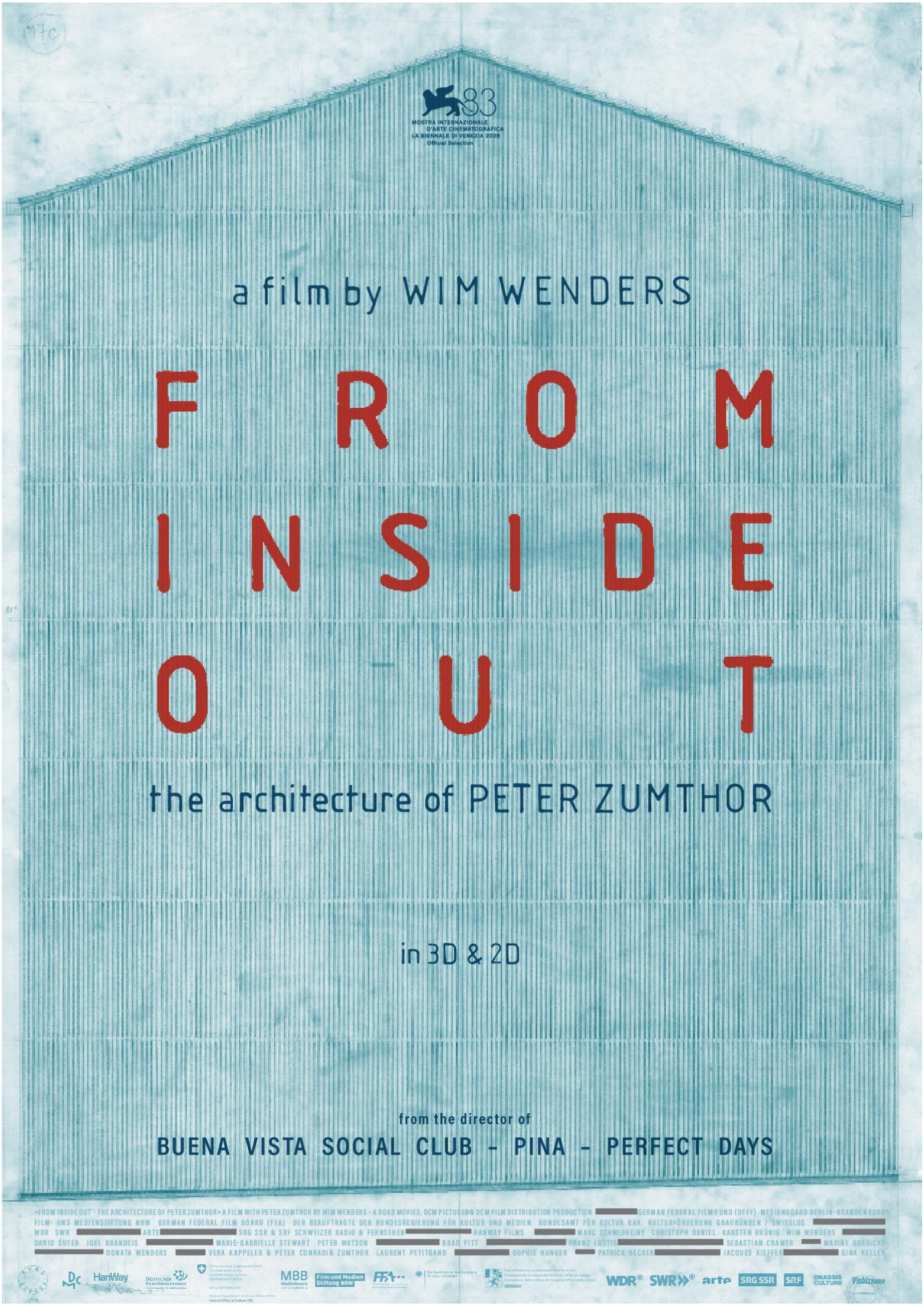
83
MOSTRA INTERNAZIONALE
D'ARTE CINEMATOGRAFICA
LA BIENNALE DI VENEZIA 2026
Official Selection
a film by WIM WENDERS
FROM INSIDE OUT
the architecture of PETER ZUMTHOR
in 3D & 2D
from the director of
BUENA VISTA SOCIAL CLUB - PINA - PERFECT DAYS
«FROM INSIDE OUT - THE ARCHITECTURE OF PETER ZUMTHOR» A FILM WITH PETER ZUMTHOR BY WIM WENDERS - A ROAD MOVIES, DCM PICTURES & DCM FILM DISTRIBUTION PRODUCTION
GERMAN FEDERAL FILM FUND (DFFF) MEDIENBOARD BERLIN-BRANDENBURG
FILM- UND MEDIENSTIFTUNG NRW GERMAN FEDERAL FILM BOARD (FFA) DER BEAUFTRAGTE DER BUNDESREGIERUNG FÜR KULTUR UND MEDIEN BUNDESAMT FÜR KULTUR BAK KULTURFÖRDERUNG GRAUBÜNDEN / SWISSLOS
WDR SWR ARTE SRG SSR & SRF SCHWEIZER RADIO & FERNSEHEN HANWAY FILMS MARC SCHMIDHEINY CHRISTOPH DANIEL KARSTEN BRÜNIG WIM WENDERS
DARIO SUTER JOEL BRANDEIS MARIE-GABRIELLE STEWART PETER WATSON BRAD PITT FRANZ LUSTIG SEBASTIAN CRAMER MAXINE GOEDICKE
DONATA WENDERS VERA KAPPELER & PETER CONRADIN ZUMTHOR LAURENT PETITGAND SOPHIE HUNGER PATRICK BECKER JACQUES KIEFFER GINA KELLER
HanWay
MBB
Film und Medien Stiftung NRW
WDR
SWR
arte
SRG SSR
SRF
ONASSIS CULTURE
Viabizzuno

Πηγή εικόνας: m.media-amazon.com

Η Σωματικότητα της Ύλης: Από την πέτρα στο φως

Ο Peter Zumthor είναι παγκοσμίως γνωστός για τη σχεδόν εμμονική του αφοσίωση στην κατασκευαστική ειλικρίνεια και την ανάδειξη της χειρωνακτικής φύσης στη συνθετική διαδικασία. Η αρχιτεκτονική του δεν σχεδιάζεται από απόσταση, ούτε υπηρετεί εφήμερες, φωτογενείς εικόνες προς παντός είδους σύγχρονη κατανάλωση. Αντίθετα, γεννιέται οργανικά από το εσωτερικό, από μέσα προς τα έξω (from inside out), όπως είναι και ο τίτλος του ντοκιμαντέρ, ξεκινώντας από την αφή των υλικών, τη θερμοκρασία της πέτρας, την οσμή του ξύλου, την τραχύτητα του σκυροδέματος και την ακουστική του κενού χώρου.

Geffen Galleries στο LACMA (Peter Zumthor, Los Angeles) | Πηγή εικόνας: images.divisare.com

Αυτές τις ιδιότητες «εκμεταλλεύεται» κατά κάποιο τρόπο και η κάμερα του Wenders, η οποία περιπλανιέται με βραδύτητα στα σημαντικότερα έργα του Zumthor, μετατρέποντας τον θεατή σε έναν ακούραστο περιπατητή που ανακαλύπτει σταδιακά την κλίμακα, την πυκνότητα και την ατμόσφαιρα κάθε κατασκευής. Στο ντοκιμαντέρ, ο θεατής μπαίνει ως επισκέπτης σε κάποια από τα εμβληματικά έργα του Ελβετού αρχιτέκτονα. Εμείς ξεχωρίσαμε τρία από αυτα. Το πρώτο είναι τα **Ιαματικά Λουτρά στο Vals** της Ελβετίας. Το εμβληματικό αυτό έργο, λαξευμένο από χιλιάδες στρώσεις ντόπιου σχιστόλιθου, αποτυπώνεται στην ταινία ως ένας σύγχρονος ναός του φωτός, της σκιάς και του νερού. Ο Wenders εστιάζει στις λεπτές αντανακλάσεις των υδρατμών, στη στιλπνότητα των υγρών επιφανειών και στον τρόπο με τον οποίο ο τεχνητός βράχος φαίνεται να «αναπνέει». Αποκαλύπτεται έτσι πως η αρχιτεκτονική μπορεί να δημιουργήσει μια πρωτόγονη, σχεδόν ιερή σχέση ανάμεσα στον άνθρωπο και το φυσικό στοιχείο.

Therme Vals (Peter Zumthor, Ελβετία) | Πηγή εικόνας: vals.ch

Το δεύτερο έργο του Zumthor που πραγματευεται το φιλμ είναι το **Παρεκκλήσι Brother Klaus** (Bruder Klaus Field Chapel) στη Γερμανία. Το κτίσμα είναι μια μοναδική κατασκευή που υψώθηκε χάρη στη συσπείρωση της τοπικής αγροτικής κοινότητας. Η δομή διαμορφώθηκε γύρω από έναν κώνο από 112 κορμούς δέντρων, πάνω στους οποίους χύθηκε σταδιακά το σκυρόδεμα, για να ακολουθήσει η αργή, σχεδόν τελετουργική καύση των ξύλων στο εσωτερικό. Η κάμερα είναι σαν να σμιλεύει με ακρίβεια την απανθρακωμένη, ανάγλυφη εσωτερική επιφάνεια και το οδοντωτό άνοιγμα προς τον ουρανό, αποδίδοντας την απόλυτη δομική ειλικρίνεια και την πνευματική κατάνυξη που αποπνέει ο χώρος.

Bruder Klaus Field Chapel (Peter Zumthor, Γερμανία) | Πηγή εικόνας: images.adsttc.com

Το τρίτο κτίριο που εμφανίζεται στην οθόνη είναι το **Μουσείο Kolumba** στην Κολωνία. Η οργανική ενσωμάτωση των ερειπίων ενός γοτθικού ναού, που καταστράφηκε στη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, σε ένα σύγχρονο μουσείο τέχνης παρουσιάζεται ως ένας βαθύς διαλογισμός πάνω στον χρόνο, το τραύμα και τη συλλογική μνήμη. Το διάτρητο τούβλο της όψης επιτρέπει στο φυσικό φως να φιλτράρεται απαλά στο εσωτερικό, δημιουργώντας μια αίσθηση αδιάσπαστης συνέχειας ανάμεσα στο ιστορικό παρελθόν και το παρόν.

Μουσείο Kolumba (Κολωνία, Peter Zumthor) | Πηγή εικόνας: images.divisare.com

Η κινηματογραφική Φαινομενολογία του Wim Wenders

Ο Wim Wenders αποφεύγει συνειδητά την παγίδα να εξηγήσει την αρχιτεκτονική τού Zumthor μέσα από βαρυσήμαντους θεωρητικούς μονολόγους ή συνεντεύξεις ακαδημαϊκών του κλάδου. Η σκηνοθετική του γραμμή υιοθετεί τους εσωτερικούς ρυθμούς του ίδιου του αρχιτέκτονα: αυστηρά, μελετημένα πλάνα, μεγάλη διάρκεια στις λήψεις και έναν ακουστικό σχεδιασμό που δίνει πρωταρχική σημασία στους φυσικούς ήχους του περιβάλλοντος, όπως το στάλαγμα του νερού, τον τριγμό των βημάτων πάνω στο ξύλο και την πέτρα ή ακόμα και τον άνεμο που διαπερνά τα αρχιτεκτονικά ανοίγματα.

Η χρήση, επίσης, της τρισδιάστατης κάμερας επιτρέπει στον θεατή να αντιληφθεί το βάθος πεδίου, την πυκνότητα των υλικών και την ταυτόχρονη παρουσία τού μέσα και του έξω. Το «From Inside Out» μετατρέπεται έτσι σε μια σπουδή πάνω στην ανθρώπινη αντίληψη, αποδεικνύοντας ότι ο κινηματογράφος,

όταν απαλλαγεί από την ανάγκη της καταιγιστικής αφήγησης, μπορεί να λειτουργήσει ως προέκταση των αισθήσεων, ακριβώς όπως κάνει και η αυθεντική αρχιτεκτονική.

Steilneset Memorial to the Victims of the Witch Trials, στο Vardø (Peter Zumthor & Louise Bourgeois, Νορβηγία) | Πηγή εικόνας: images.divisare.com

Ο ίδιος ο **Peter Zumthor** εμφανίζεται στην οθόνη όχι ως ένας απρόσιτος σταρ της αρχιτεκτονικής, αλλά ως ένας αυθεντικός δημιουργός που στοχάζεται, παρατηρεί, αγγίζει τα υλικά και σχεδιάζει με υπομονή στο εργαστήριό του στο Haldenstein. Η παρουσία του είναι χαμηλόφωνη, σχεδόν δωρική, απόλυτα εναρμονισμένη με την αισθητική και την ηθική στάση των κτιρίων που υπογράφει.

Η Αρχιτεκτονική ως αντίδοτο στην αστική ταχύτητα

Σε μια εποχή όπου ο αστικός σχεδιασμός και η παγκόσμια αρχιτεκτονική παραγωγή συχνά κυριαρχούνται από την ταχύτητα της κατασκευής, την εμπορευματοποίηση της γης και την τόσο επιφανειακή εντυπωσιοθηρία των ψηφιακών αναγνωστών, το «From Inside Out» λειτουργεί ως ένα ουσιαστικό μανιφέστο-υπενθύμιση για τις θεμελιώδεις αξίες της δόμησης. Ο Zumthor και ο Wenders μάς καλούν να πάρουμε μια «ανάσα», να παρατηρήσουμε με προσοχή και να νιώσουμε βαθιά τον χώρο που μας περιβάλλει.

The Unterhus (Peter Zumthor, Leis ob Vals, Ελβετία) | Πηγή εικόνας: images.divisare.com

Η αρχιτεκτονική του Zumthor δεν επιβάλλεται με βία στο τοπίο, αντιθέτως αναδύεται οργανικά μέσα από αυτό. Εξάλλου, όπως και ο ίδιος ο αρχιτέκτονας τονίζει στο φιλμ: «Υπάρχει ένα μυστήριο στην ύπαρξη ορισμένων κτιρίων. Είναι σαν να μας λένε "ανήκω εδώ"». Έτσι, ο Ελβετός αρχιτέκτονας δεν επιζητά την προσοχή μέσω εξωτερικών φορμαλιστικών εξάρσεων, αλλά προσφέρει ένα καταφύγιο ηρεμίας, αυτοσυγκέντρωσης και εσωτερικού στοχασμού με τον σχεδιασμό κτιρίων απόλυτα εναρμονισμένων, σχεδόν αόρατων, στο περιβάλλον τους. Αυτή η προσέγγιση αποκτά ιδιαίτερη βαρύτητα για τον σύγχρονο αρχιτεκτονικό προβληματισμό, καθώς επαναφέρει στο επίκεντρο τον άνθρωπο, τη σωματική βίωση του χώρου και τη διαχρονική αντοχή των υλικών στον χρόνο, αλλά και την ταυτόχρονη ένταξή τους στον χώρο.

Μια διαχρονική σύνθεση Τεχνών

Το «From Inside Out: The Architecture of Peter Zumthor» είναι κάτι πολύ περισσότερο από ένα απλό ντοκιμαντέρ για έναν καταξιωμένο αρχιτέκτονα. Είναι μια σπάνια, γόνιμη συνέργεια ανάμεσα σε δύο μεγάλους **δημιουργούς** που μοιράζονται την ίδια ευαισθησία για τον χώρο, τον χρόνο, το φως και την υλικότητα. Ο Wenders καταφέρνει να αποτυπώσει το αόρατο, την ατμόσφαιρα, τη σιωπή και τη μνήμη που εγγράφονται στους τοίχους, προσφέροντας μια ταινία που δεν απευθύνεται μόνο σε αρχιτέκτονες ή σινεφίλ, αλλά σε κάθε συνειδητό θεατή που επιθυμεί να κατανοήσει, πώς ο δομημένος χώρος διαμορφώνει την ψυχή και την εμπειρία μας. Παράλληλα, τα έργα του Peter Zumthor προσφέρουν την ατμόσφαιρα ως όχημα για την κατανόηση αυτής της ψυχικής εμπειρίας.

**Το «From Inside Out: The Architecture of Peter Zumthor» του Wim Wenders θα προβληθεί από την 1η Μαρτίου έως τις 30 Μαΐου στη Στέγη του Ιδρύματος Ωνάση. Πληροφορίες: onassis.org

Πηγές/ Further reading

Zumthor, Peter (2006). Atmospheres: Architectural Environments - Surrounding Objects. Birkhäuser.
Zumthor, Peter (2010). Thinking Architecture. Birkhäuser.
Wenders, Wim (2011). Logic of Images. Faber & Faber.
Pallasmaa, Juhani (2012). The Eyes of the Skin: Architecture and the Senses. John Wiley & Sons.
From Inside Out: The Architecture of Peter Zumthor. Από: labiennale.org.
Annalise Kamegawa (2026). what you'll see (in 3D) in the peter zumthor documentary by wim wenders. Από: designboom.com.
Reyyan Dogan (2026). Peter Zumthor's Architecture Takes Center Stage in Wim Wenders' New Film "From Inside Out". Από: archdaily.com.
Rose Etherington (2009). Key projects by Peter Zumthor. Από: dezeen.com.
Peter Zumthor - 2009 Laureate. Από: pritzkerprize.com.
Peter Zumthor. Από: afasiaarchzine.com.